

Сокуренко В.В.,
ректор Харківського національного університету
внутрішніх справ
доктор юридичних наук, доцент

День Соборності України: історичні витоки

Соборність та незалежність завжди були мрією українського народу. Однак, політична ситуація, в якій опинилась Україна сьогодні, яскраво засвідчує, що державність нашої країни надто часто перебувала і перебуває у тісній залежності від так званих «високих геополітичних інтересів» сусідніх держав. Така ситуація склалась навколо українських земель і у 1918 р.

У січні того року було проголошено незалежність Української Народної Республіки. На територіях, які входили до складу Австро-Угорської імперії, у листопаді 1918 р. була утворена Західноукраїнська Народна Республіка. У грудні 1918 р. лідерам цих двох держав вдалося підписати своєрідний договір об'єднання. Цей договір увійшов у нашу сучасну історію як «Акт злуки» і 22 січня 1919 року він був публічно оприлюднений в Києві.

Об'єднання УНР і ЗУНР без сумніву можна вважати моделлю цивілізованого та демократичного збирання територій в єдиній суверенній державі. Однак через непереборні об'єктивні обставини злиття виявилось незавершеним.

Фактичний крах формально досягнутої соборності був спричинений багатьма факторами. Найголовніші з них – агресія радянської Росії, Польщі, інших держав, російських білогвардійців, негативне ставлення провідних держав Антанти до української справи. Усі вони не лише не визнали української соборності, але й знищували її державність. Вже через два тижні після проголошення Акта злуки під натиском Червоної армії Директорія та її уряд змушені були залишити Київ, а трохи згодом і майже всю територію України. Не менш трагічно складеться, і доля Західноукраїнської Народної республіки, яку незабаром окунують польські та інші інтервенти.

Величезної шкоди справі державності та соборності завдав також внутрішній стан самого українства: розкол на непримиренні політичні табори, міжпартійна та внутріпартійна боротьба, громадянська війна на Наддніпрянщині, наявність серйозних розбіжностей з питань стратегії і тактики боротьби за національну державність між головами УНР та ЗУНР.

Незалежна Україна в кінці ХХ ст. стрімко увійшла у світове співтовариство, отримала широке міжнародне визнання. Подальша її інтеграція, насамперед до європейської спільноти, потребує вираженої дер-

жавної політики у міжнародній сфері, гармонізації зовнішньополітичних орієнтацій різних груп населення, пошук балансу між геополітичними реаліями і пріоритетами національних інтересів.

Важливо розуміти, що виступати за соборність України сьогодні означає захищати і зберігати єдність, цілісність її території, створювати умови, завдяки яким відбувалося б єднання людей, які проживають в країні, де б утверджувалися свобода, толерантність, віротерпимість, культура міжнаціональних відносин.

Консолідуючим фактором соборності в Україні мають стати міжнаціональна злагода і мир. Відновити і зберегти одне з найсуттєвіших надбань новітньої України – міжнаціональну злагоду – є не тільки велінням часу, але й запорукою соборного існування суверенної держави.

Нині Україна розв'язує завдання величезної історичної ваги: утвердження демократичних принципів, створення конкурентоспроможної економіки, ефективної системи державних інститутів. Українцем стає соціальний захист людей, їх матеріальний добробут, гарантія та захист прав та свобод. Політичні сили мають діяти професійно, злагоджено, приймати рішення, які б відповідали реаліям сьогодення. Держава має бути демократичним регулятором суспільних відносин, гарантом та захисником інтересів та прав кожного й усіх.

Майже сто років минуло з тих історичних подій, але проблема єднання українців Сходу і Заходу залишається актуальною і сьогодні набуває особливої гостроти в сучасних політичних умовах. Врахування помилок минулого, факторів, що спричинили крах державотворчої ідеї, може стати важливим уроком для сучасності. Тільки об'єднуючись навколо спільної мети, український народ здатен заявити про себе як успішну європейську спільноту з високими моральними цінностями та гідним життєвим рівнем.

Нові реалії для українців, породжені агресією Росії, стали ще однією нагодою для об'єднання всього суспільства навколо стрижневої ідеї творення державності. Пам'ятаймо: роз'єдане, розколоте суспільство не може бути творчим; зневіра, страх, злоба можуть сіяти лише ненависть. Об'єднання навколо ідеї державності – це практичний патріотизм, оберіг духовного статку нації, активне викорінення самозневаги, самозаперечення, самознищення. І хто би не сіяв розбрат, які б корпоративні політичні і фінансові інтереси не ставали на шляху національного єднання, український народ має могутній потенціал єдності, сили і добробуту. Цей потенціал закладений в нашому менталітеті і нашій підсвідомості. Інакше, як можна пояснити те, що дві частини одного народу, які протягом багатьох століть були роз'єднані між собою, весь цей час прагнули возз'єднатися і при першій найліпшій нагоді змогли реалізувати своє прагнення в життя, змогли об'єднатися в єдину державу, не дивлячись на ті відмінності, які між ними існували.

Багато хто сьогодні намагається переконати нас у тому, що ми різні, а тому не можемо бути єдиним народом, однією нацією. Так, ми різні – ми розмовляємо різними мовами, ходимо до різних церков, у нас різні цінності, погляди на життя і політичні уподобання. Але різні – не значить роз'єднанні. Наші відмінності зовсім не означають, що ми не можемо жити в єдиній державі, не можемо бути єдиним цілим і спільно будувати свою долю. Мовні, релігійні чи історичні колізії не становлять перешкоди для нормального і справедливого життя. Ми різні, але ці наші відмінності лише збагачують український народ і роблять його багатограним. Будь-які регіональні особливості – уявні і природні – не можуть заперечити основне – ми – єдиний народ. До того ж, слід пам'ятати, що абсолютно монолітних та однотипних суспільств не існує, а спроби їх побудувати, як показує історичний досвід, мають трагічні наслідки.

Маємо бути свідомі того, що лише в єдності дій та соборності душ можемо досягти величної мети – побудови економічно й духовно багатой, вільної й демократичної України, якою пишатимуться наші нащадки. Якщо хочемо цього, якщо віримо у сильну Україну, почуття соборності повинне стати часткою нашого життя і нашого серця, воно повинне бути покладене в основу діяльності всіх без винятку громадських організацій, політичних партій, державних установ. Об'єднавши зусилля навколо спільної ідеї розбудови України, наш народ здатен вразити світ своїми здобутками. Головне, попри негаразди, попри зневіру дійти згоди, вірити в Україну, в її єдність, її майбутнє.